

Croats anglesos es van establir a Tortosa (1148)

02/2010 - Art i Història.

Unint-se a la croada convocada pel papa Eugeni III, al 1146, un destacament de croats anglonormands va sortir des d'Anglaterra, l'any següent, en direcció a Terra Santa. Van aturar-se a Compostel·la, aprofitant per fer peregrinatge a la tomba de l'apòstol Santiago i participar en diverses campanyes de la conquesta d'al-Andalus. Entre diverses actuacions destacades, van participar en el setge de la ciutat de Tortosa al 1148. Aquest treball exposa que una part important dels croats anglonormands i flamencs no va continuar cap a Terra Santa, sinó que van afincar-se a Tortosa i rodalies, gràcies a les terres cedides per Ramon Berenguer IV com a senyal de gratitud als croats.



El magnífic castell de la Suda de Tortosa, que domina la panoràmica de la ciutat, va ser construït pels musulmans i conquerit pels cristians al 1148. Imatge: Manel Zaera.

L'any 1146, el papa Eugeni III va emetre la butlla que obria el camí a la Segona Croada, predicada de forma entusiasta pel cistercenc Bernat de Claravall i els seus deixebles per França, Flandes, els Països Baixos i Anglaterra. L'any 1147 es va congregar una gran armada croada que va sortir del port de Dartmouth en direcció a Terra Santa. Durant el trajecte els croats van fer el pelegrinatge a la tomba de l'apòstol Santiago, a Compostel·la i van participar en diverses campanyes de conquesta sobre ciutats d'al-Andalus. Particularment rellevant va ser el seu paper en les expugnacions de Lisboa (1147) i Tortosa (1148).

Aquest article posa en relleu la intervenció dels croats anglonormands i flamencs en la conquesta de Tortosa, la qual es va perllongar durant tota la segona meitat de l'any 1148, i també el fet que una part significativa dels membres d'aquest destacament van decidir de no continuar el trajecte vers Terra Santa i instal·lar-se a la ciutat i altres localitats del baix Ebre. La presència de l'host croada està ben documentada per les narracions cronístiques, en especial en el relat del cronista genovès Caffaro, i en la documentació contemporània. La identificació d'aquests individus s'ha pogut realitzar a través del cognom format a partir del gentilici corresponent a les seves regions d'origen (Anglès, Gal·lès, Flamenc). Així, l'escorcoll sistemàtic de la documentació llatina redactada arran de la conquesta de Tortosa ha permès de recollir informació relativa a una trentena llarga d'aquests croats d'origen anglonormand i flamenc que van contribuir a configurar la nova societat colonial d'origen feudal que va substituir la població musulmana vençuda. Els membres del col·lectiu croat instal·lat a Tortosa van dur a terme un procés destacat d'acumulació i gestió de patrimoni immoble (cases a la ciutat, terres, etc) en rebre generoses donacions de Ramon Berenguer IV, comte de Barcelona i príncep d'Aragó, i cedir terres en establiment a canvi de rendes.

La seva presència està documentada gràcies a les operacions d'alienació en què van participar de forma activa, així com en la concessió de préstecs de numerari i l'ús de moneda d'or en les seves transaccions. Es van relacionar amb els poders acabats de constituir, com els monestirs cistercencs de Poblet i Santes Creus, la catedral de Tortosa i l'orde del Temple. També van formar una autèntica colònia que col·laborava i es relacionava de forma intensa en totes les operacions que duïen a terme a través del testimoniatge. Gelabert Anglès, el seu germà Teobald (membre del capítol de la seu de Tortosa), Godafred Flamenc (o Anglès), Guales Flamenc, Osbert Anglès, Joan Anglès i Pere de Gal·les són alguns dels més destacats membres

del destacament croat que, després de contribuir decisivament en la conquesta de Tortosa, van formar part de l'oligarquia que va dominar els primers anys de la Tortosa feudal.

Antoni Virgili

Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana

"Angli cum multis aliis alienigenis: crusade settlers in Tortosa (second half of the twelfth century)". Antoni Virgili, *Journal of Medieval History*, 35 (2009), 297-312.